

monumentale studie, dat hopelijk niet lang op zich zal laten wachten, zal de stellingen van de auteur omtrent die problemen zeker helpen verduidelijken.

G. Vanthemsche

A. de Bruyne, *Jules Charpentier, afgezant van de Frontbeweging*, met een inleiding door Lode Wils en Carlos van Louwe (Antwerpen: De Nederlanden, 1989, 240 blz., f57,50, ISBN 90 6583 073 1).

In dit boek laat Arthur de Bruyne de lezer kennis maken met een episode uit de Vlaamse Beweging die als omstreden geldt en waarover het laatste woord nog niet is gezegd. Hij brengt een relaas van de contacten tussen de Vlaamse IJzersoldaten met het bezette België, in het bijzonder de relatie tot de activisten.

In de vroege ochtend van 1 mei 1918 liep aan het IJzerfront Jules Charpentier, korporaal in het Belgische leger, naar de Duitse linies over. Enkele andere Vlaamse soldaten waagden het levensgevaarlijke voorbeeld.

Interessant aan het 'geval' Charpentier was dat hij in opdracht van de Frontbeweging handelde. Hij werd naar het bezette België gestuurd om de bestaande onvrede bij de Vlaamse soldaten over de negatie van de taalrechten in het Belgische leger, het bestaan van een georganiseerde Vlaamse soldatenbeweging en de onderdrukking ervan bekend te maken. Daartoe moest Jules Charpentier met enkele Vlaamsgezinden contact opnemen. Hiervan stond het gros als activist bekend, dus bereid tot ageren in het kader van de Duitse *Flamenpolitik*.

Na de oorlog beweerde de jonge korporaal zijn opdracht naar inhoud te hebben uitgevoerd. Niet iedereen dacht daar echter zo over. De opdrachtgevers verweten Charpentier, na in eerste instantie de zending te hebben ontkend, ondoordacht te hebben opgetreden. Hij zou zich na zijn tocht door de Duitsers op sleeptouw hebben laten nemen. Zij distantieerden zich ook van eventuele defaitistische voorstellen die in de opdracht, welke mondeling was geschied, gezeten hadden. De gewezen Frontleiders, waarvan na de wapenstilstand de meesten in de 'Frontpartij' verenigd waren, beoogden met hun houding zichzelf en het Vlaamse nationalisme te beschermen. In 1922 konden zij met betrekking tot deze zaak zo aan een vervolging door de Belgische justitie ontsnappen. Jules Charpentier voelde zich echter door zijn opdrachtgevers in de steek gelaten. Hij had met gevaar voor zijn leven de opdracht uitgevoerd en had na de oorlog de wijk naar Nederland moeten nemen. Tegen hem liep een arrestatiebevel wegens desertie en activisme. Tot aan zijn dood in 1982 bleef Jules Charpentier van de initiatiefnemers zijn gelijk opeisen. Tevergeefs,

Eenieder die met de geschiedschrijving van de Vlaamse Beweging is vertrouwd kent Arthur de Bruyne. Deze in 1912 in het Waasland geboren onderwijzer publiceerde met regelmaat historische bijdragen over het Vlaams-nationalisme. Trouwe lezers van het Vlaams-nationalistische weekblad *'t Pallieterke* herinneren zich de artikelen die hij er, onder het pseudoniem 'E. d. V.' aan wijdde. Een aantal werden gebundeld en uitgegeven. Arthur de Bruyne schreef eveneens uitvoerige levensschetsen over Lodewijk Dosfel en Verdinaso-leider Joris van Severen.

Zijn de publikaties van Arthur de Bruyne nationalistisch gekleurd, dat maakt ze voor de geschiedschrijver niet minder interessant. Deze auteur weet immers vaak informatie uit eerste hand te verwerken. Talrijke prominenten (of hun familie) uit Vlaams-nationalistische hoek lieten hem toe te putten uit hun persoonlijke papieren, vaak vond hij ze bereid tot het geven van interviews.

In het boek *Jules Charpentier, afgezant van de Frontbeweging* komen de ingrediënten van De Bruynes werkwijze duidelijk tot uiting. Een te uitvoerige inleiding, een opeenstapeling van Vlaams-nationalistische cliché's met betrekking tot de eerste wereldoorlog, gaan aan het eigenlijke onderwerp vooraf. Het moet de lezer de beweegredenen van de betrokkenen diets maken.

De kern van het boek bestaat uit de weergave van een interview dat de schrijver in 1971 met Jules Charpentier had, een memorandum van Frontleider Hendrik Borginon met betrekking tot deze zaak en talrijke andere documenten. Het is de verdienste van Arthur de Bruyne dat hij de lezer een bronnenuitgave aanbiedt zodat deze zelf tot een opinie kan komen. De Bruyne geeft Jules Charpentier evenwel het voordeel van de twijfel. Toch vormt dit boek geen eindpunt in de discussie. Zulks bleek uit een artikel dat Daniël Vanacker in 1989 in *Wetenschappelijke Tijdingen* liet verschijnen. Op grond van De Bruynes boek en aangevuld met andere documenten concludeert deze auteur dat Jules Charpentier slechts gedeeltelijk zijn opdracht uitvoerde. Toch voert hij voor de afgezant van de Frontbeweging verzachtende omstandigheden aan. Voer voor een nieuw debat?

L. Sieben

H. Ramsোধ, *Suriname 1933-1944. Koloniale politiek en beleid onder gouverneur Kielstra* (Dissertatie Rijksuniversiteit Utrecht 1990; Delft: Eburon, 1990, 255 blz., ISBN 90 5166 143 6).

Eindelijk eens een boek over Suriname, dat niet handelt over de plantagelandbouw, de periode der slavernij en de contractarbeid of over de marrons. Deze dissertatie bewijst, dat er ook buiten de hier genoemde onderwerpen nog historisch leven mogelijk is. Overigens heeft de auteur zich niet helemaal buiten de begane paden van de historiografie over Suriname gewaagd. De gouverneursperiode van J. C. Kielstra stond in de literatuur al bekend als een afwijking van de normale bestuurspraktijk. Kielstra verschilde van zijn voorgangers en opvolgers, omdat hij ten eerste met bijna dictatoriaal gezag zou hebben geregeerd, ten tweede de assimilatiepolitiek zou hebben verlaten en in plaats daarvan de beginselen van het koloniaal bestuur uit Indonesië op Suriname zou hebben toegepast en ten derde de normale ontwikkeling naar zelfbestuur zou hebben afgeremd en de Surinaamse bevolking op een hardhandig soort Nederlands koloniaal imperialisme zou hebben getrakteerd.

Zeer zorgvuldig onderzoekt de jonge doctor de hier genoemde punten aan de hand van contemporaine literatuur en archiefmateriaal. Er wordt geen melding gemaakt van het feit, dat de auteur ook interviews heeft afgenomen, hoewel dat wellicht nog mogelijk was geweest en wellicht zelfs wenselijk. Kielstra heeft zich altijd aan de letter van de wet gehouden. 'C'est le ton qui fait la musique' en voor die toon zijn niet altijd aanwijzingen te vinden in de officiële bescheiden. Vandaar dat vraaggesprekken met tijdgenoten soms zeer nuttig kunnen zijn om het informele element uit het verleden te achterhalen.

De lezer kan echter ook zonder de mening van ondervraagde tijdgenoten constateren, dat de gouverneursperiode van Kielstra helemaal niet zo uitzonderlijk was en dat zijn *faits et gestes* heel goed verklaard kunnen worden vanuit de structuur van de economie, de maatschappij en de politiek in Suriname. Het is niet moeilijk om uit alle drie gebieden hiervan een voorbeeld te geven.

In het boek komt de economie in hoofdstuk 2 en 3 aan de orde. De auteur verstrekt vele